

I. r. prima hazai és külföldi **KOKSZ, SZENEK, TŰZIFA**
 épülete, asztalosárú, épülete és tüzelőanyagkereskedő (nép)
WILHEIM TESTVÉREK Mars-ér 3 sz. a. ell. telefon 25-18

Pénteken öngyilkosságot kísérelt meg, hétfőn tüdőgyulladásban meghalt

(A Délmagyarország munkatársától.) A múlt hét péntekjén a Hétvezér-ucca 14. szám alatt felakasztotta magát özv. Kecskeméti Istvánné 61 éves nyugdíjas asszony. Kecskeméti régóta betegeskedett és betegségén nem lehetett segíteni. Ezért szánta rá magát az öngyilkosságra. Hozzá tartozói tudtak szándékáról és ezért minden lépését őrizték. Kecskeméti pénteken mégis végrehajtotta tervét. Egy őrizetlen pillanatban kendőjéből hurkot csinált

és az ajtó kilincsére akasztotta magát. Rövidesen észrevették tettét és veje idejében levágta a hurokról.

Az öngyilkossági kísérlet következtében Kecskeméti súlyos idegsokkot kapott, nyelvét is megsértette, úgy hogy ágyba kellett feküdnie. Közben tüdőgyulladást kapott és hétfő reggel meghalt. Hozzá tartozói jelentették az asszony tragikus halálát a rendőrségnek, amely megindította a nyomozást.

MAI MŰVÉSZ

Ira BERCZELI A. KAROLY

II.

A közösségi szellem csabította a művészeket harcos világnézetek táborába s az áhitott kapcsolatok vezették vissza őket az egyházi művészet ápolására is. A transcendens világítás, a hit antinaturalisztikus világa egyaránt kedveztek a művészek új szemléletének s ennek köszönhető, hogy édeskés Krisztusok és Madonnák után a hit racionális alapéréséből új freskók és szobrok fakadtak. Aba-Novák, Molnár C. Pál és Pátzay Pál, hogy csak néhányat említsünk közülük, már régen felismerték ez új szellemiség aspirációit Róma s nem Páris felé.

Ennek a „római iskolának” egyik legfiatalabb és legtehetségesebb tagja a kassai származású Kontuly Béla. Életének néhány kiemelkedőbb állomása jelzi útját. Első mestere Halász Hradil Elemér, Pesten Réti István instruálta. Azóta messze elkerült tőlük s altalány esztendő alatt, a bontakozás végletes lendületei után, ráébredt a maga művészi hivatására. 1927-ben a budapesti Szinyei és a kassai Kazinczy Társaság, 1928-ban, a Benézur Társaság tünteti ki elismerésével s ugyanekkor az esztendőben jut ki két évre Rómába is, mint a kultusz-kormány ösztöndíjasa. A római tartózkodás elhatározó jelentőségű volt művészi kitérítésében. Itt szakít végképp a naturalizmus utolsó csökevényeivel s az olasz novecentisták mozgalmának hatására, kiknek elindító őse Casorati Felice volt, végképp kéri ki belőle művészi szándékát. A „nagyipiktúra” foglalkoztatja; nagy vásznak és freskók s e monumentalitásra való törekvése hozza egyre szorosabb kapcsolatba az architektúrával, a megbontatlan fal, de egyáltalán a zárt tér problémájával. Az atmoszférikus látással szakít, illuzórikusnak, játékosnak, komolytalanul érzi. Mélyebben igyekszik belehatolni a formák és tárgyak mibenlétébe s a festői témául kínálkozó anyagok belső struktúrája s a térben való megjelenésük igazsága készteti, hogy leszámoljon a látszat folttéchnikájával s egy belső valóságérző, anyagszerű piktúrának egyengesse útját. A fény játékát kizárja művészetéből, a rendelkezésre álló anyagokból épít s nem bontja meg nyugtalanító sugarakkal az alapul szolgáló felületeket sem. Kontuly nem részleteket kíván nyújtani a külső világból, melynek kiegészítésére a néző szeszélye is jogosult, hanem

masszív kompozíciót, lezárt teret, befejezett szemléletet.

mely megfosztja a műélvezőt szabadságától s a művész koncepciójának igájába töri. Ez a tulajdonsága hozza őt közel a drámai látáshoz s egyúttal ez a törekvése avatja őt kollektív festővé is.

Az induló új kor, amennyire ellenszegül a liberális tendenciáknak a társadalmi életben, ugyanúgy kényszeríti művészeit is, hogy egyetlen akarat lázában alkossanak. A tájaknak ilyen vagy olyan látása, a formákkal való öncélú tetszelgés, mely hovatovább a közönség egységes izlésének alapját is kikezdte, a múlt relikviái közé tartozik. Tagadhatatlan, hogy a „megnemértés” áldozatai leginkább a múlt század nagyságai közül kerülnek ki, mert az izlésben megzavart tömeg, mely kénytelen volt naponként új „meglátások” tréfáit alkalmazkodni, elvesztette ítélopességét. Az is

kétségtelen, hogy a középkor, mely művészi alkotások tekintetében semmivel sem szegényebb más koroknál, távol állt a különféle fölfogások és magyarázatok pszichizistól s maga közül valónak érezte művészeit, ha mingyárt zenik voltak is. A közös alapu hit, anélkül, hogy békóba verte volna a teremő fantáziát (a román és gót művészet remekei tanuskodnak erről) a célszerűség, a misszió jegyében szentesítette a műalkotást. Ezért beszélünk olyan ritkán a középkor művészeiről s ezért ismerjük olyan kevésbé névszerint akár a himnuszok, akár a katedrálisok mestereit. Nem különbözni, nem „eredet” kitalálni, hanem

az ügyet szolgálni

volt a középkori alkotó művész jelszava s munkája közben sohasem feledkezett meg arról, hogy tervét megvalósításában a közösségnek legalább annyi része van, mint génuszának.

Ilyen értelemben természetesen a középkor nem hasonlítható a mi korunkhoz. A kereszténység mindent átható szelleme azóta szűkebb területekre korlátozódott s a művés is, aki akkor inkább foglalkoztatott mesterember volt, ma az egyéni produkció szabadversenyében harcos, nehéz étellel viaskodik s nem csupán közösségi, hanem magánjelenség is. Ember, akivel senki sem törődik, ha eredetiségével nem tud egy kis táborot összehozni magának. A közösségi gyökerekből kitépett ember ösztönszerű humuszkeresése, vizsgálóvánczása a művészek gyakori politikai pártállása is. Nem mecénást, lelki kapcsolatokat keres elsősorban is a művész, mert önmagának visszhangnélküli kifejezése terméketlenné teszi. A művészet nemcsak a művész talentumából, hanem ugyanolyan mértékben a közönség együttérzéséből és ösztönző hitéből is táplálkozik. A magára maradt művész elsatnyul a maga egyre szűkülő körében, átkadens és meddő lesz s nagy erkölcsi parancsok megvalósítása helyett fáradt hedonistává zülük.

A maga egyetemes igényű világképét szuggérálja Kontuly művésze is. A „Vakok” drámai kiállítás, mely nehezen, komoran, szürkén basad le a háttér játékos, tarka mozgalmából. Maga az elgondolás, a világtalanság vigasztalhatatlan fájdalma, csak következmény, az első élmény mindig festői, mert Kontuly az a művész, akiben az emberi és művészi mondanivalók összeforrottak s a vizualitás anyagszerű eszközeivel jutnak kifejezésre. A gondolat, a „téma” lassan ölt egyre megrázóbb, gigantikusabb méreteket, mert itt

színek, formák és lengőgőző arányok kényszerítik elsősorban a nézőt a kép értelmi földolgozására.

Ezért másodrendű képeinek valami merev, fogalmi logika szerint való fölépítettsége s ezért bukkanhatunk nem egy vásznan olyan részletekre, melyek csakis a kép vizuális hatásával való belső összefüggésükben nyernek jelentőséget, de jelentést is. Figurái nincsenek minden esetben reális kapcsolatban s hatásukban mégis ugyanazt a célt szolgálják, a művész hitének revelációját. Ugyancsak ezért nem irodalmi s nem illusztratív a Kontuly piktúrája. Mindenkor festő s amit

mond, azt a képek őstörvényű nyelvén mondja el. A „Virdgárusok” két szomorkás, halvány, végyakozó leányalakja a szűkkörű, kislehetőségű polgáriság elégiája. Gépies, megszokott mozdulat, kinálgató és kinálkozó, finom tekintet, az egyhelybenállás, a kilátástalan egyhangúság, a kispolgári leány várakozó világa. Tragédiák, nehéz és könnyebb napok, megaláztatások kvintesszenze s kompozíciója, freskó a polgári társadalom mauzóleumában. Egyetlen vízióba való tömörítése egy muló életformának. Nem pillanatfölvétel, mely megállítja az élet tempóját s kihatja az idő folyamából egyetlen kép keresztmetszetét. Az alakok belső lényegükben fejeződnek ki s leegyszerűsített mozdulatukban

nem egyetlen pillanat, hanem egész létük komprimált, szimbólikus állapota lel végleges formát.

Kontuly munkáin nyoma sincs az esetlegesnek, a momentáni impresszióknak. Szociális világszemléletének végső festői értelmezést nyert szimbólumai ezek. Van közöttük lényegi összetartozóság s amit egyikben magunkévá tettünk, az impliciten a másikon is fölismerünk s hozzájárul egy közösségi gyökereket kereső mítosz teljesebb megértéséhez. Az „Árvák” két megriadt, magányosságra itélt gyerek tétova gyásza. Súlyos, lezárt háttér. A két árva elől ül s a maga sápadtságában, szinte egyre közeledő, kísértetiesen szuggesztív szomorúságában, világrészvétre apellál. A két alak elhelyezése, a suta játék a földön — s talán éppen azért, mert annyira szűkszavú s annyira dermedten egyszerű a képen minden — a nézőt izgatja nagylendületű elhatározásra. Nem lehet ellenállni szociális hatásának, annyira drámai

De ezen az uton haladva születnek Kontuly több alkotásai is s ahogy szaporodnak, úgy épül ki emberi és művészi világa. Proletárlány, Pusztai prédikáció, Önarckép, Uccai táncosok s egész sor reg markáns, architektónikus hatású tájképe egyetemes hitvallásának dokumentumai. Ez a hitvallás pedig a humánus igazi mélységből burog föl, hogy világgá árássa önmagát. Tul van a határok s népi elkülönülések problémáin, helyhez kötöttségein, kizárólag és

csak is az ember érdekli

a maga szociális és végső kérdéseivel. Etekintetben szemben áll azokkal a mozgalmakkal, melyek a népi lélek sajátos motívumaival szövik át művészi teljesítményeiket s melyek illy módon bizonyos nemzeti jelleget nyernek. Kontuly érzi ez utóbbiak momentán jelentőségét, mit különösen a régi értékek menthetetlen pusztulása tesz aktuálissá, de a végső s egyedüli megoldásként ápoli szintézis ideálját felelteti vele közvetlen millióját. Ember akar lenni művészetében, mint a legnagyobbak, s aki valóban éli a márt, nem is lehet más, mint ember — nemzetek fölött is.

Zátonyra futott egy luxushajó

Newyork, január 7. Vasárnap este Newyorkban izgalmat keltett egy újabb hajószerecsétlenségről szóló hír. A World Lines hajózási vállalat „Havanna” nevű luxushajója Florida magasságában zátonyra futott. Az első jelentést a vállalat igazgatósága adta ki a szerecsétlenségről, a kikötőben tartózkodó hozzátartozók azonban nem akartak hinni a hajózási vállalat közleményének, hogy a zátonyra futott hajó utasait és fedélzetét megmentették, csupán egy ember vesztette életét. A kikötőben nagy izgalom támadt és elkeseredett tüntetés keletkezett.

A World Lines hajózási vállalat tulajdonát képezte a tűzvész által elpusztult „Morro Castle” nevű luxushajó is és még emlékeztetben van, hogy annak idején a vállalat szintén azt állította, hogy a „Morro Castle” utasait sikerült megmenteni, míg azután kiderült, hogy a tűzkatasztrófa következtében számos utas életét veszítette. A World Lines palotája körül hamarosan nagy tömeg verődött össze és fenyegető magatartást tanúsított. A rendőrök körülvették az épületet. A hajózási társaság újabb és újabb közleményeket adott ki, amelyekben ismét azt hangoztatta, hogy a szerecsétlenségnek egy halálos áldozata van. A legújabb jelentés szerint a zátonyra futott hajó kapitánya, néhány tisztje és a legénység több tagja még mindig a hajó fedélzetén tartózkodik, életük nem forog veszélyben.